



Don Bosco Általános Iskola, Szakközépiskola, Szakgimnázium,
Gimnázium és Kollégium
3700 Kazincbarcika, Május 1 út 11.
Tel.:06/48 512-603 e-mail:donbosco.szakiskola@upcmail.hu

Felzárkóztatás a
Don Bosco Általános Iskola, Szakiskola, Középiskola és
Kollégiumban



Tartalom

Iskolánkról	2
Hitvallás, szellemiség	3
Tanulói összetétel és sajátosságok:	4
Társadalmi szükségesség	5
Felzárkóztatást indukáló problémakör	5
Innovativitás, szalézi nevelés és Don Boscói pedagógia	7
A felzárkóztatás célkitűzése	8
Felzárkóztatás szinterei, megvalósítás	12
Tanórai keretek	12
Tanórán kívüli szabadidős tevékenységek	18
Oratórium	19
Kreatív kör	19
Színház, múzeumpedagógia	20
Iskola –szülői ház kapcsolata	21
Zárszó	22



Iskolánkról

*„A tanulás ne lecke legyen a gyermeknek, hanem
szívdobogtató élmény!”¹*

A borsodi régió az ország egyik legelmaradottabb térsége, amely összetett problémákkal küzd. Magas a munkanélküliség aránya, ezért a népesség jelentős hányada az átlagtól leszakadva él. Kiemelt probléma az alulképzettség, ami rontja a munkaerő-piaci esélyeket. A létbizonytalanság az életcél elvesztéséhez, a motiválatlanság állandósulásához vezet. A jellemzők között funkcionális kapcsolatok mutathatók ki: alacsony jövedelem – krónikus munkanélküliség – gyenge énkép – felelőtlen életvitel.

A Don Bosco Általános Iskola, Szakiskola, Középiskola és Kollégium - fenntartónk a budapesti székhelyű Szalézi Intézmény Fenntartó - 1993.szeptember 1-én kezdte meg működését Kazincbarcika - Herbolya telepen, rossz infrastrukturális feltételek között, a város peremén. Több éves küzdelem után a 2008/2009-es tanévtől a város egy központi helyén lévő bezárásra került iskola épületében folytatódhatott a munka. Az évek folyamán az épület egyre szépült és bővült az oktatást szolgáló eszközrendszer pedig modernizálódott. Iskolánk többcélú oktatási intézmény, amely a tanulók középfokú iskolarendszerbe való eredményes bevonását tűzte ki célul. Alapvető küldetésünknek tartjuk az esélyteremtést minden fiatal számára. Pedagógiánk alapja a „Don Boscói módszer”, miszerint az állandó segítő jelenlét, az odafordulás, a szeretet és a preventív módszerek jelentősen hozzájárulnak a már lemorzsolódott, hátrányos helyzetű fiatalok iskolapadba ültetéséhez, valamint azon kompetenciák elsajátításához, amelyek az érettségi vizsga megszerzéséhez szükségesek. Feladatunknak tekintjük a roma fiatalok befogadását, megszólítását az együttélés modellértékű helyzetének megteremtését. Szükségét érezzük, egy a diákok egyéni igényeit, szükségleteit figyelembevevő, alternatív elemeket is alkalmazó oktatási stratégiát honosítsunk meg, hogy a felzárkóztatás sikeres lehessen. Célunk, hogy mérhető eredményt érjünk el a:

- tanulásra való motiváltság

¹ József Attila



- kompetencia alapú tudás
- szabadidő hasznos eltöltése
- pozitív életvezetési ismeretek területén.

A fejlődés legfontosabb lépésének érezzük, hogy a frontális, demonstratív oktatás helyett alkalmazott újszerű pedagógiai módszerek háttérbe szorították a korábbi iskolai kudarcélményeket, és motiváló erővel bírnak a diákok körében. Valljuk, hogy a pedagógiai munkának a tanulók teljes életére hatnia kell, így szociális-mentális problémáik kezelése is szükséges, akár szakemberek bevonásával. A „Don Bosco” már a kezdetektől a hátrányokkal, nehézségekkel küzdő diákok felzárkóztatását, érettségi vizsgára való felkészítését, az életben való elindítását próbálja sikeresen megvalósítani, így a tanári és a szakmai team gyakorlattal rendelkezik bizonyos problémák megoldásának terén. Szükséges volt azonban a sikeres oktatás, a lemorzsolódás megakadályozása érdekében a teljes szemléletváltás a tanári team részéről, a módszertani hiányosságok pótlása, hatékony tanítási technikák alkalmazása, és a tanulási környezet inspirálóbbá tétele.

Iskolánknak ahol együtt oktatjuk-neveljük a sajátos nevelési igényű, hátrányos, halmozottan hátrányos, beilleszkedési- tanulási- magatartási nehézségekkel, szociális hátrányokkal küzdő, motiválatlan diákokat az egészséges fiatalokkal, ki kellett dolgoznia egy olyan komplex programot amely, segítséget nyújt a tanulóknak, hogy sikeresen teljesíthessenek. Egy olyan rendszerszemléletű komplex segítő, támogató hálót kellett biztosítani ahol a pedagógusok, szülők, segítő szakemberek biztosítják a személyre szabott, egyéni képességeknek megfelelő tanulási utat, együttnevelést és együttműködést, így megakadályozva a lemorzsolódást.

Hitvallás, szellemiség

Bosco Szent János pedagógiai módszerének alapvető vonása, hogy a figyelem az egész emberre irányul. Fókuszál az élet érzelmi, értelmi, szociális és vallás-etikai vonatkozások mellett a biológiai és testi lét kérdéseire is. Don Bosco nevelési módszerének ereje abban mutatkozik meg, hogy a társadalomból kirekesztett fiatalok számára hogyan lehet, otthonossá,



személyiségformálónak tenni egy iskolai környezetet, így előmozdítva azt, hogy elkezdjenek egy új életutat, teljes értékű állampolgárokká válhassanak. A folytonos alakulás és újjászületés lehetőségét ez a módszer éppen annak köszönheti, hogy alapítója ilyenek alkotta meg: sok teret engedve a tevékeny szeretet alkotókészségének, amelyet az adott történelmi pillanat, a helyi kulturális-társadalmi környezet és az előttünk álló gyermek vagy fiatal személyes szükségletei kívánnak meg, egy komplex személyiségi fejlesztés, értelmi és érzelmi nevelés. Minden diák irányába toleranciával, segítségnyújtási szándékkal fordulunk. Névadónk pedagógiai módszeréhez híven a rosszat nem büntetni, hanem minden lehetséges módon megelőzni szeretnék. A prevenció három fő összetevője az ésszerűség, a vallásosság és a szeretet.

Tanulói összetétel és sajátosságok:

Fiatalaink jelentős része csonka családból jön. A legtöbbjükénél az apa hiányzik, vagy változó nevelőapák vannak jelen életükben. Nem mindig kapják vagy kapták meg a megfelelő odafigyelést, gondoskodást. Gyakori a szülők alkoholizálása. Előfordul, hogy a gyerek a családból magával hozza a társadalommal való szembenállás mentalitását, esetleg a kriminalitás kategóriájába sorolható magatartásformákat, tevékenységeket tanult meg. A család rendezetlen életmódja, az ingerszegény környezet, a lakások fizikai állapota, zsúfoltsága, a szociális körülmények megkövetelte munka (amit a fiatalnak is vállalnia kell) igen megnehezítik az otthoni tanulás lehetőségét. Hiányzik a megfelelő motiváció a továbbtanulásra. A már többször tapasztalt iskolai kudarcok erőteljesen demotiváló tényezők a későbbi tanulás tekintetében. A hozzánk jövő gyerekek egy része, mint az esélyek iskolájára tekint a Don Boscóra. Többen vannak tanulóink között az állami gondoskodásba vett gyermekek, akiknél a család hiánya, további problémákat okoz. Ezek közül a legfontosabbak a kapcsolatok kialakításának nehézsége, a rosszabb önértékelő képesség, a pénzzel bánás nehézsége.

A roma családok egy részére – a fentiekkel szemben – az erőteljes, elfogadó családi háttér jellemző. Nekik is idegen azonban az iskola strukturált, szabályozott világa, s pontosan erős kulturális hagyományaik miatt nehéz az iskola befejezéséig eljutniuk, különösen a lányoknak, akiknek gyakran sokkal korábban kell házasodniuk e hagyományok szerint, mint pl. a szakmunkásvizsga megszerzése. A szociális nehézségek, az alulképzettség gyakori ezekben a családokban is. Vannak diákjaink között néhányan (örömünkre szolgál, hogy számuk nő), akik nem valamilyen probléma miatt kerülnek ide – sőt jó családi környezetből –, és nem is az



iskola „roma jellege” miatt, hanem mert vagy egyszerűen jó dolgokat hallottak az intézményről, vagy vallásosak, és mint egyházi iskolát találnak meg bennünket.

Társadalmi szükségesség

Mai társadalmunkban, elengedhetetlen az alkalmazásképes tudás, mondhatnánk azt is, hogy ez az alapja a munkaerő-piacon való érvényesülésnek, a társadalomba való beilleszkedésnek. A gyengébben teljesítő, több esetben hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanulók nemcsak az oktatási intézmény vesztesei, hanem a munkaerőpiacé is. Az alkalmazásképes tudás átadását az iskolától várják, bele sem gondolva micsoda feladat a különböző lemaradásokkal érkező diákok felzárkóztatása, hátránykompenzációja. Ugyanakkor a pedagógusok felelősnek érzik magukat minden egyes diákért, hiszen ha nem tudják sikeresen felzárkóztatni, elveszik tőlük a lehetőséget a társadalomba való sikeres beilleszkedésre. A sikeresség kulcsa a komplexitásban, a rendszerszemléletben rejlik, az egymásra épülő egymás hatásait felerősít programelemekben, innovatív lehetőségek megtalálásában és alkalmazásában, amelyeket a tantestület valamennyi tagja magának érez.

„A foglalkoztathatóság alacsony szintjének az oka a munkaadók szerint bizonyos kompetenciahiány. Mégpedig csak viszonylag kis mértékben a szakmai kompetenciák hiánya a probléma, sokkal inkább az alapkészségeké, a kulcskompetenciáké, amelyek fejlesztésében az oktatási rendszerek rendre rosszul teljesítenek.”²

Ahhoz azonban, hogy sikeresek lehessünk a különböző kompetenciák fejlesztésében, alapokat kell építenünk, hiszen alapvetően szükséges a szociális kompetenciák és a tanulást elősegítő képességek, attitűdök együttes jelenléte. A pedagógia munka egyik legnagyobb kihívása, hogy megfelelően reagálni tudjon a felzárkóztatásra szoruló diákok szükségleteire.

Felzárkóztatást indukáló problémakör

Hazánk egyes társadalmi rétegeiben, előforduló súlyos szegénység és munkanélküliség meglehetősen óriási társadalmi problémát jelent. Egyedüli megoldási lehetőség az oktatásban és a társadalmi beilleszkedés szorgalmazásában rejlik. Ennek legfontosabb mozgatója az

² „Last in first out” jelenség. In: Martonfi György: Elhanyagolt kompetenciák?



integrált közoktatás. A hátrányos helyzetű, tanulásban leszakadt peremre sodródott gyerekek, iskolán belüli problémája, lemaradásuk kompenzálása csak az oktatás gyökeres megváltoztatásával, hatékony, innovatív tanulási- tanítási technikák alkalmazásával, reformjával érhető el.

A családi – társadalmi - kulturális háttér feltérképezése nyomán egyértelmű, hogy tanulóink jelentős része számos problémával, nehézséggel, hiányossággal érkezik intézményünkbe, melyeket kezelünk kell. Ezek három fő csoportra oszthatók: 1. szocializációs problémák, 2. személyes problémák, 3. tanulási nehézségek.

- nyelvi hátrányok, szegényes szókinccs, kommunikációs készség hiánya
- szocializáltság elmarad a korokban elvárhatótól
- szociális kirekesztettség
- ingerszegény környezet
- szabály- és normakövetési problémák
- önértékelési, önismereti problémák
- külső- családi motiváció hiánya
- szülői minta hiányosságai
- negatív csoportnyomás
- szülők iskolához való réteg-specifikus viszonya
- indokolatlan hiányzások
- tantárgyi lemaradások
- kompetenciahiányok



Innovativitás, szalézi nevelés és Don Boscói pedagógia

„Don Bosco a tett embere, a nevelési gyakorlat. Nem úgy áll elénk, mint pedagógiai gondolkodó, hanem a módszer eredeti művészeként; nem tudományos kutató, hanem zseniális nevelő és lelkipásztor, a szeretet mestere.”³

Don Bosco a nevelői hivatást isteni megbízásnak, szent küldetésnek tekintette, és mély meggyőződéssel, erős akarattal és elhivatottsággal egész életében gyakorolta. A fiatalokkal való foglalkozás során az egész személyiséget tartotta szem előtt, minden egyes dimenziójával. Don Bosco intuitív módon alkalmazott olyan elemeket a pedagógiai módszerében, amelyek fontosságára a társadalomtudományos kutatások csak a későbbiekben mutattak rá. A gyermekkor sajátos funkcióját megsejtve a nevelés központjába a gyermeket állította, a gyermeki lét egyik fontos alappilléreként pedig a játékos tanulást nevezte meg. Ez a pedagógiai módszer sok olyan elemet tartalmaz, amely napjainkban is alkalmazható, tulajdonképpen egyfajta innovatív módszer, ami egyetemes értékekkel rendelkezik. Ilyen elemek például a szeretettel irányított nevelés, valamint az öröm és a vidámság légkörében működő és kiteljesedő emberalakító program, melyeknek a célja a diákok felzárkóztatása a kor elvárásainak megfelelően. A játékközpontú nevelés, a gyermek szabad megnyilatkozási lehetősége, lelkiismereti szabadsága olyan elemek, melyek a később reformpedagógiákba is beépültek. A szalézi nevelés alapja tehát, a minden pillanatra kiterjedő felügyelet. Az iskolai munkát a derű és a vidámság hatja át, szigor helyett családiasság uralkodik, fontos szerep jut a játéknak, a zenének, a tornának és a közös szórakozásnak, az együttlétnek. Minden diák irányába toleranciával, segítségnyújtási szándékkal fordulunk.

³ Giovanni Battista Bosco: egy tapasztalat emléke, 5. old.



Forrás: www.don-bosco.sulinet.hu

A Don Boscói pedagógia sajátosságai, folyamatos megújulásra képesek, így reagálva a gyorsan változó modern világ teremtette kihívásokra. Ha Bosco Szent János nevelési elképzeléseit összevetjük, a ma elismert innovatív módszerek alapelemeivel, láthatjuk, hogy mennyire összecsengenek. A megelőző jellegű, adaptív tanulásszervezéssel, amely a diákok közötti különbségeket természetesnek tartja, sok területen párhuzamot vonhatunk, hiszen tanári karunk meggyőződéssel vallja, hogy a sikeresség záloga a „hogyan tanítunkban, a milyen módszereket alkalmazunkban, mit igényelnek a tanulóknban” rejlik.

„Az adaptivitás tehát a differenciálás (a pedagógus által irányított fejlesztés és/vagy a tanulók önvezérelt fejlesztése) és az egyéni sajátosságok ismeretében megvalósuló egységesség együttes alkalmazása a pedagógiai folyamatban. Az adaptivitás a résztvevők együttműködésén alapul, az érintettek kölcsönös alkalmazkodását feltételezi egymáshoz és a körülményekhez – a pedagógus szakértelmén alapuló felelősségét nem csökkentve.”⁴

A felzárkóztatás célkitűzése

A középfokú oktatási rendszerben tanuló hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, különböző lemaradásokkal küzdő, köztük roma diákok segítése, olyan tanulást támogató fejlesztésekkel, hogy képessé váljanak a középfokú végzettség megszerzésére, elősegítve ezzel sikerességüket. Olyan képzési, felkészítő-felzárkóztató program megvalósítása, amelynek célja piacképes végzettség megszerzése, hátránykompenzáció és felvételi esélyeik növelése a hazai felsőoktatási intézményekben. Olyan komplex készség- és kompetenciafejlesztést szeretnénk

⁴ Adaptív nevelés és oktatás Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége. Budapest. 2010



biztosítani, amelyek birtokában megfelelően tudnak reagálni a felgyorsult gazdasági, társadalmi változásokra. A támogató rendszer legfontosabb elemei:

- meleg, családi légkör
- alapkészségek fejlesztése a logikai- és táblajáték módszerrel
- mentorrendszer,
- esetmegbeszélések,
- együttműködések kialakítása a szülői házzal,
- segítő szemlélet, értékközvetítés,
- befogadó, támogató iskolai légkör személyközpontú pedagógia
- készség- és kompetenciafejlesztés
- hátránykompenzáló közösségi, szabadidős és kulturális programok

Célunk, hogy a felzárkóztatás sikerességének mérhető területei legyenek:

- szegénységből, kirekesztésből adódó hátrányok kompenzálása,
- a játék eszközeivel segíteni a diákok fejlődését,
- a fiatalok önmaguk képességeibe vetett hitét erősíteni
- Oratóriumi munkával támogatni tanulmányi előre haladásukat,
- hozzájárulni képességeik kibontakoztatásához, hogy lehetőségük legyen bekapcsolódni a munkaerő – piac körforgásába
- korábbi kudarcélményeik csökkentése
- gondolkodási képességek fejlesztése
- városi – megyei - országos tanulmányi versenyeken való részvétel
- országos mérések mutatóinak javulása



Felzárkóztatást igénylő területek	Megállapítások kezelését szolgáló iskolai programelemeink
HH és HHH diákok iskolai, közösségi élete	szociális hátránykompenzáló, kulturális és szabadidős tevékenységek befogadó, elfogadó szemlélet
roma diákok	befogadó, elfogadó szemlélet hátránykompenzáló programok
családi motiváció hiánya belső motiválatlanság	családdal való rendszeres kapcsolattartás szülők bevonása, aktív részvételének ösztönzése közösségi programokba sikerélmény nyújtása mentorálás
család és gyermek kapcsolati problémái	családdal való rendszeres kapcsolattartás család, szülők bevonása közösségi programokba együttműködő partnerek bevonása mentorálás
család és iskola aktív kapcsolattartása sérülhet család és iskola kompetenciahatárainak bizonytalansága	családdal való rendszeres kapcsolattartás család, szülők bevonása közösségi programokba együttműködő partnerek bevonása
rossz szociális háttér, otthoni tanulás feltételei nem biztosítottak	tanulóbarát környezet megteremtése szociális hátránykompenzáló, kulturális és szabadidős tevékenységek befogadó szemlélet szaktárgyi többlettevékenység, differenciáló oktatás
családi nevelés hiányosságai, torz szabály- és normarendszer negatív életminták	személyes gondoskodás logikai- és táblajátékok család, szülők bevonása közösségi programokba szociális hátránykompenzáló, kulturális és szabadidős tevékenységek



hiányzások, lemorzsolódások,	személyes gondoskodás közösségépítést segítő programok sikerélmény nyújtása motiválás
hozott, előzetes tudás hiányosságai	alapkészség- fejlesztés a logikai- és táblajátékokkal differenciáló, személyre szabott pedagógiai módszerek szaktárgyi többlettevékenység
tanulmányi eredmények javítása	alapkészség- fejlesztés a logikai- és táblajátékokkal differenciáló, személyre szabott pedagógiai módszerek családdal való kapcsolattartás
kialakulatlan jövőkép, céltalanság	sikerélmény nyújtása, önbizalom erősítése pályaorientációs programok
felsőoktatási tanulmányokra felkészítés, képességkibontakoztatás	alapkészség- fejlesztés a logikai- és táblajátékokkal differenciáló pedagógiai módszerek egyéni fejlesztési tervek, motiválás szaktárgyi többlettevékenység közösség- és kapcsolatépítő tevékenységek felsőoktatási nyílt napokon való részvétel
felkészítés a társadalmi szerepekre, munkaerő-piaci elvárásokra	pályaorientációs programok intézményen kívüli szereplők bevonása
hatékonyt és sikerességet megalapozó humán erőforrás erősítése	módszertani továbbképzések szupervízió esetmegbeszélések hospitálások workshopok együttműködések
alapkészsége- fejlesztéshez, közösségi programokhoz, mentori munkához, szaktárgyi többlettevékenységhez szükséges eszközök, anyagok	logikai- és táblajátékok, irodaszerek, kis értékű eszközök megvásárlása
hasznos szabadidő eltöltés	kulturális és szabadidős tevékenységek közösség- és kapcsolatépítő tevékenységek látókör, érdeklődés kitágítása



Felzárkóztatás szinterei, megvalósítás

Az iskolánk módszertani sajátossága a személyre szabott tanulási program. Ez azt jelenti, hogy diákonként és tantárgyanként egyéni haladási ütemet igyekszünk kialakítani. A pedagógiai módszerek tekintetében változatosságra törekszünk, hogy a diákok számára valós választási lehetőségeket kínáljunk. Olyan eljárásokat igyekszünk előnyben részesíteni, amelyek aktív, partneri viszonyt hozhatnak létre a diákok és a pedagógusok között, így a diákokkal feledtetni tudjuk eddigi tanulmányaik során elszenvedett iskolai kudarcaikat. Különös hangsúly esik a differenciálásra, a szöveges értékelésre, a kooperatív tanulásra, a társasjátékra, a felfedezettő tanulásra, a projektmódszerre, az IKT eszközök alkalmazására. Tantestületünk meggyőződése, hogy a tantárgyi hiányosságok, lemaradások pótlása területén csak akkor lehetünk sikeresek, ha párhuzamosan kezeljük a szociális –életvezetési torzulásokkal.

Tanórai keretek

Sokszínű, sokrétű taneszközt veszünk igénybe a fejlesztések során (például feladatgyűjtemények, szemelvények, ábrák, táblázatok, digitális tananyagok) az érdeklődés fenntartása érdekében. Az iskolákban egyre bővül az ismeretanyag, a hangsúlyok is eltolódnak a társadalmi, gazdasági változások következtében, ugyanakkor megváltoztak a tudásátadás helyszínei. Az elektronikus információhordozók nagyobb motivációs erővel bírnak a gyerekek számára, mint az iskola. Ezzel párhuzamosan egyre fontosabb szempont, hogy a megszerzett tudás a gyakorlatban is alkalmazható legyen. Mindezeket figyelembe véve kell a fejlesztés területeit és módjait meghatározni összehangolva azzal az el nem hanyagolható célkitűzésünkkel, hogy fontos szerepe van a programban az általános készségek és képességek fejlesztésének, még ha az időnként a tantárgyi tartalmak rovására is megy.

Kiemelt terület a Komplex Instrukciós Program logikai- és táblajáték módszerének/programjának alkalmazása az iskolai élet valamennyi területén, amelynek bevezetésére és alkalmazására egy pályázat teremtett lehetőséget.

A Komplex Instrukciós, továbbiakban KIP tanítási módszer, lehetővé teszi pedagógusaink számára a magas szintű csoportmunka szervezését olyan osztályokban is, ahol a tanulók



között jelentős tudásbeli- és szociokulturális különbség mutatkozik. A program azért alkalmas a hátrányos helyzetű, tanulásban lemaradt tanulók esélyegyenlőségének megteremtésére az osztálytermi munkában. Tapasztalataink alapján a „KIP-es” órákon :

- Az osztályon belüli hierarchikus problémák felismerhetőbbek és ezáltal kezelhetőbbé válnak.
- A heterogén összetételű osztályokban a speciális instrukciós eljárás alkalmazásán keresztül módunk nyílik a tanulókat felkészíteni az együttműködési normákra.
- Sokféle, eltérő képességet megmozgató tananyag alkalmazásával a felszín alatt megbújó képességek előhívhatók
- .Sok esetben egy-egy tehetséget is felfedezhettünk, amelyre hagyományos tanórán nem lett volna lehetőségünk.

A tanórai és tanórán kívüli logikai- és táblajáték-foglalkozások fő célkitűzései között szerepel a diákok értelmi képességének, fejlesztése, az alapkészségek fejlesztése, felzárkóztatás, a szabadidő igényes, tartalmas eltöltése, a társas élet, a barátkozási lehetőségek erősítése, a rendszeres megmértetés, a hagyományápolás. Ez a sajátos ismeretszerzési módszer logikus gondolkodásra, következtetésre nevel. Célja és feladata a tanulók önálló, rendszerezett, logikus gondolkodásának kialakítása, a többféle megoldás keresésével, megtalálásával és megbeszélésével a logikus gondolkodást fejleszthető, amely a problémamegoldásban elengedhetetlen. A logikus gondolkodásra nevelés fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét, kialakítja a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét, fejleszti a térbeli tájékozódást és az esztétikai érzéket, ily módon komplex szemléletformálás megy végbe. A diákok jelentős és tartós javulást érnek el a stratégiai érvelés és a problémamegoldás területein, aminek hatására iskolai eredményük, negatív viselkedésjegyeik is pozitív irányba változik.

Célunk, hogy biztonságos, derűs légkörben egyéni képességeiknek, szükségleteiknek megfelelően fejlesszük a legmegfelelőbb módszerrel, eszközzel, játékkal.

A nevelési területén az alábbi pontokban tapasztaltunk pozitív eredményeket:

- kapcsolatteremtés, empátia, együttműködés
- a szabályok betartása, igény szerinti megváltoztatása



- a megegyezések kialakítása és betartása
- fegyelmezettség, rendszeret
- kudarcűrés, türelem
- sikerorientáltság, talpraesettség
- barátkozás, udvariasság
- merészség, kockázatvállalás és megfontoltság
- kitartás, elszántság, célorientáltság
- határozottság, a felelősség vállalása
- nyerő és vesztes helyzetek
- nemzeti öntudat erősítése

Fejlesztő hatást értünk el:

- lényeglátás-lényegkiemelés, rendszerszemlélet
- összpontosítás, tartós figyelem
- logikus gondolkodás
- intuíció (sejtés), kreativitás
- emlékezet, elmélyedés
- képzelet, absztrakció
- önállóság
- analitikus gondolkodás területeken

Fejlesztendő készségek, ahol a KIP eredményeket produkál:

- lényegre törő fogalmazás
- szövegelemzés-szövegértés
- térszemlélet
- kategorizálás, csoportosítás, rendszerezés
- alternatívák, véleményalkotás, döntési felelősség
- tájékozódás
- viszonyítás
- alkudozás-vitázás-érvelés (előny-, hátrány- értékelés)⁵

A logikai –táblajáték módszer hatékonyan alkalmazható a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatására, a tehetség kibontakoztatására, az együttműködési normák kiépítésére, a felszín alatt rejtő képességek fejlesztésére, integrációra, ilymódon megakadályozva a lemorzsolódást.

⁵ KIP módszer alkalmazása és eredményeinek feldolgozása Kovácsné dr. Nagy Emese szupervízor vezetésével



Logika táblajáték
Forrás:www.don-bosco.sulinet.hu

Nagyon sok az olyan tanulónk, aki egy szakma megszerzése után, úgy dönt, hogy marad az iskolában és megpróbálkozik az érettségivel. Ennek háttérében is leginkább anyagi okok állnak: „ha még jár a gyerek suliba, addig jár az árvasági is”, vagy egyszerűen nem tudnak a szakmájukkal a régióban elhelyezkedni. Bejutnak tehát egy más követelményrendszerhez szokott csapatba, ahová nekik fel kell zárkózni, és két év alatt eljutni az érettségi vizsga által támasztott követelményszintig. Ekkor nagyon nehéz a dolgunk, hiszen a kollégáink segítségével kell őket felzárkóztatni, és a megfelelő szintre hozni.



„Kisérettségi”
Forrás:www.don-bosco.sulinet.hu



Az ehhez szükséges keretek, módszerek pedagógiai elemek kidolgozásához nyújtott segítséget a Második Esély Gimnáziumi program⁶ is, amihez 2010 szeptemberében (majd 2013-ban is) sikeres pályázás után csatlakozott az iskolánk. A program célja a tanulási kudarcok, lemorzsolódások csökkentése, és az iskolarendszerekből kikerült fiatalok visszahívása az iskolapadba. Ennek keretein belül új tanulási formák bevezetése, újszerű pedagógiai módszerek alkalmazása, a tanulás támogatása, az egyéni tanulási igények figyelembevétele, tanulásszervezési eljárások kidolgozása és kipróbálása.

Mindezek megvalósításához nekünk, tanároknak nagyon sokoldalúaknak kell lennünk, és tevékenységi körünk is nagyon sokfelé ágazik szét. Ahhoz, hogy a tanuló egyéni tanulási igényeit figyelembe tudjuk venni, ismernünk kell őket. Tisztában kell lennünk otthoni, családi, szociális helyzetükkel, képességeikkel, hiányosságaikkal. Első feladatunk volt tehát egymás megismerése. Beszélgetésekkel, interjúk készítésével, megfigyelésekkel, családlátogatásokkal indult a program. A megismerést szolgálják a közös kirándulások, szabadidős programok (mozi, filmnézés, kreatív kör) is, ahol a bizalomépítésnek is nagy szerep jut.

Lehetőséget kell teremteni olyan tényezőkhöz, amikkel motiválni tudjuk a tanulónkat:

- az iskola légköre, belső tárgyi környezete, kultúrája;
- ingyenes tankönyv és egyéb tanulási segédletek biztosítása; ingyenes étkezés; díjmentes kollégium, amely lehetővé teszi adott esetben az otthoni helyzet előli menekülést is;
- önbecsülés visszaállítása, sikerélmények biztosítása;
- olyan tanulásszervezési eljárások kialakítása, ahol nem kell félniük a kudarctól;
- minden kis eredmény számontartása, hogy önmaguk is nyomon tudják követni saját fejlődésüket;
- rugalmas időbeosztás, rugalmas vizsgáztatás; a terhesség, a szülés miatt kieső tanulóknak nyújt lehetőséget a tanulmány folytatására;

⁶ A projekt célja, hogy segítse a középiskolai végzettséggel nem rendelkező, az iskolarendszerekből lemorzsolódott vagy azt korábban elhagyó tanköteles, illetve nem tanköteles korú fiatalokat a középfokú végzettség, illetve az érettségi megszerzésében.



- felnőtt támasz, magánéleti problémák kezelése, életvezetési tanácsadás, jövőkép kialakításában nyújtott segítség;
- aktív cselekedtető tanulásszervezési eljárások;
- modulszerű oktatás, egyéni szükségleteknek, igényekhez történő rugalmas alakítás a kudarcok kivédése, tanulási motiváció biztosítása;
- tanulásszervezési eljárások rugalmasabbá tétele, egyéni szükségletekhez való alkalmazkodás;
- kompetenciák (írás, olvasás, számolás), készségek fejlesztése nem csak egy tantárgy feladata kell, hogy legyen, ezeket integrálni kell a többi tantárgyba is.

Alapkészségek és fejlesztésük általában következő módokon valósul meg:

- elemi készségek: írás, olvasás, számolás
- életvezetési készségek: érzelmi kapcsolatok kialakítása, társas érintkezéshez használható készségek
- szociális és állampolgári készségek: szociális aktivitás, kommunikáció, együttműködés, kötelességek, jogok ismerete, elfogadása; erkölcsi normák, és értékek elfogadása; emberi jogok tiszteletben tartása
- munkavállaláshoz kötődő készségek: kommunikáció, információfeldolgozás, alkalmazkodó képesség, érvelés, kritikai képesség; önbizalom építése, nyelvtudás, problémamegoldás
- vállalkozói készségek: hibákból való tanulás, önálló cselekvés, másokkal való együttműködés, csoportmunka, kapcsolatok kialakítása, lehetőségek megragadása
- menedzsment készségek: információ keresése, és gyűjtése, tárgyalás, meggyőzés, ítéletalkotás
- általános készségek: szintézis, probléma felismerés, saját tanulás irányítása

Fogékonyak kell lenni a tanítvány jelzései iránt, képesnek az azonnali reagálásra, az érzések-érdeklődés kimutatására és a sikeresség érzését ki kell alakítani. A jó tanulási módszerek a tanulást könnyebbé és eredményesebbé teszik.



A hatékony és személyre szabott, egyéni igényekre reagáló tanulás nélkülözhetetlen kellékei:

- önismeret,
- önbizalom,
- érdeklődés,

célok, vagyis:

- tanulási célok meghatározása, és az e célok elérése felé való egyéni haladás nyomon követése
- a változatos tanítási módszerek alkalmazása a tanulók eltérő igényeinek kielégítése érdekében
- változatos módszerek alkalmazása a diákok tanulásának értékelése során
- a tanulói teljesítményről adott visszajelzés és a felismert igényekhez való alkalmazkodás a tanításban
- a tanulók aktív részvétele a tanulási folyamatban.

Tanórán kívüli szabadidős tevékenységek

A fejlesztő, jól szervezett tevékenységeket a fiatalok játékként élik meg. A játék pedig, Don Bosco szerint, nem csak kikapcsolódási alkalom, hanem a nevelés egyik legfontosabb eszköze. Az udvar a pedagógiai folyamat kitüntetett terepe. Különösen igaz ez, az oratóriumokra, ahol igazi szabadidő-pedagógiai tevékenység folyik.

A tanároknak mindenképpen érdemes minél több délutáni, tanórán kívüli programokat, iskolai kirándulásokat szervezni. Ez a természetes együttélés a mindennapokban talán a legnagyobb segítség a fiatalok számára, hiszen így könnyebben tudnak elfeledkezni a problémáikról, a társaikkal, tanáraikkal való együttlét során észrevétlenül változnak, nyílnak ki, lesznek egyre tevékenyebbek, apróbb sikereket érhetnek el, kapcsolatokat alakíthatnak ki. Szembesülnek mások problémáival, megélhetik azt, hogy a gondjaikkal nincsenek egyedül, és egymás segítségéből is sokat meríthetnek. Láthatják, és maguk is megtapasztalhatják az aktív, örömteli élet lehetőségét. Életeret és lehetőséget kapnak, megtalálhatják azokat a tevékenységeket,



ahol sikeresek, ahol tehetségüket kibontakoztathatják. Ebben nagy szerepe van a tanárainknak, egyrészt az elfoglaltságok felkínálásában, másrészt a diákok egyes témák, tevékenységek iránti érzékenységének felismerésében, és további inspirálásában.

A fiatalok problémái közé tartozik, hogy nehezen osztják be az idejüket, nem találnak tartalmas szabadidős tevékenységeket, kortárs csoport hatására könnyen csúsznak bele egészségromboló és/ vagy deviáns tevékenységbe (ivás, drog, bűnözés), könnyen válnak függővé. E veszély csökkentésére, napi feladatok, megfogalmazható rövid és hosszú távú célok, a fiatalok számára reális jövőkép kialakítására ad módot az egész napos strukturált elfoglaltság. A programokat a fiatalok igénye szerint érdemes szervezni, illetve jó, ha hagyjuk és inspiráljuk őket arra, hogy maguk szervezzék, kezdeményezéseiket támogassuk. Ne legyenek leosztott, megmerevedett szerepek, a diákok kezdeményezői, irányítói lehessenek egy-egy tevékenységnek. Így mindannyian megtapasztalhatjuk, hogy mindenki ért valamihez, mindannyian tanulhatunk egymástól. Az a fiatal is, aki a tanulásban kevésbé sikeres, más területen megmutathatja tehetségét, és a siker mellett átélheti, azt az érzést, hogy valamit ő adott társainak, tanárainak.

Oratórium

A szalézi pedagógia eszközzrendszerével formálja a személyiséget, ami elengedhetetlen feltétele a társadalomba való integrációnak.

„... az Oratórium a mindent átfogó kommunikáció zseniális eszköze: elég belépni ahhoz, hogy magával ragadjon és megérezzük az élet és a kapcsolatok szintjén a nevelési tapasztalattá vált értékeket. A környezet az emberi és keresztényi nevelés vonzó és magával ragadó eszközévé válik: a vallási, társadalmi, erkölcsi, közösségi értékek találkoznak és kiegészítik egymást. Erőltetés nélkül mozgásba lendülnek a lélek és az ész legjobb erői, hivatások támadnak, megoldási tervek és szakmai lehetőségek keletkeznek.”⁷

Kreatív kör

A kreatív kör egy alternatíva a szabadidő hasznos eltöltéséhez. A foglalkozásokon keresztül célunk a vizuális készségek, képességek fejlesztése, a finommozgások megőrzése, a figyelem fenntartása, az alapkészségek - és képességek javítása. A kreatív ember jellemzői a változásra törekvés, merészség, impulzivitás, nyitottság az új elképzelések iránt, gyors, rugalmas

⁷ Gianni Ghiglione: Don Bosco oratóriuma



reagálás az új helyzetekre. Ez a szabadidős tevékenység megtanítja, hogy kis ráfordítással és egy jó ötlettel szebbé tehetjük a környezetünket.



Kreatív kör

Forrás:www.don-bosco.sulinet.hu

Színház, múzeumpedagógia

Tanulóink többsége nem járt még múzeumban, nem ismerték a színházi előadások nyújtotta élményeket. Képes egy-egy téma alapos körüljárására, átélhetővé tesz élethelyzeteket, miközben szórakoztat. Gondolkodásra, összpontosításra készítet, ezáltal fejleszti a szociális-életviteli kompetenciákat, kitágítja a látókört és élményekhez juttat.

A múzeumpedagógia talán legfontosabb jellemzője az élményszerűség. A múzeumi élmény tartalmazza a múzeum által keltett hangulatot, az eredetiségükben, közelről meg szemlélt tárgyak varázsát, a múlttal való találkozást. Ha mindezek együtt vannak, akkor a múzeum képes a tanulók különféle rétegeit kiszolgálni, és hasznos, élményt nyújtó tudással gazdagítani.



Múzeumpedagógia
Forrás:www.don-bosco.sulinet.hu

Iskola –szülői ház kapcsolata

Tanulóink iskolával való szembenállásának sokféle kiváltó oka lehet, ha megismerjük ezeket, akkor a megelőző munka terén eredményesek tudunk lenni. Éppen ezért kiemelt pedagógiai feladat a tanulók életkörülményeinek, viselkedés- és tanulási kultúrájának figyelemmel kísérése, a negatív változásokra utaló jegyek felismerése és a gyors, hatékony pedagógiai reagálás. A szülőkkal való bizalmi viszony kialakítása sokkal fontosabb, mint más hagyományos középiskolákban, hiszen a pedagógusoknak olyan légkört kell kialakítani a szülőkkal, amelyben a családlátogatás, a szülői értekezlet új értelmet nyer. A hátrányos helyzet, kudarcélmények és mélyszegénység viszonyai között ennek a bizalmi viszonynak kulcsszerepe van. Tapasztalataink alapján család és az iskola közötti együttműködés kialakításának és folyamatos ápolásának az iskolai eredményességben kulcsfontosságú szerepe van. Fontos a cigány szülők, családok megnyerése, bevonása az iskolai munkába, hogy félelmeik, előítéleteik csökkenjenek, hogy együttműködő partnerek legyenek a gyermekeik nevelésében, oktatásában. Mindezek ismeretben tudja csak megtervezni azt a fejlesztő pedagógiai tevékenységet, amely épít a meglévő ismeretekre, a kapcsolódó családi háttérre és figyelembe veszi a fiatal adottságait, lehetőségeit, igényeit, kibontakoztathatja egyéni értékeit. A családok megnyeréséhez vezető út, a személyes kapcsolatok kialakítása,



partneri alapon való működtetése és fenntartása, elszántságot, tudatosságot és nagyfokú felkészülést igényel a pedagógusoktól.

Zárszó

Hosszú távú céljaink:

- komplex tanulási infrastruktúra folyamatos fejlesztése és megtartása - tanuláshoz szükséges kedvező légkör, ami motivál az ismeretszerzésre
- a sikerességet biztosító oktatás-nevelés, –elősegíti az iskolai kudarcélmények, egyenlőtlen esélyek, elkallódás, magatartási problémák kezelését, az alternatív pedagógián keresztül-
- olyan oktatásszervezési rendszer fenntartása, ami csökkenti a lemorzsolódást és elősegíti az integrációt
- iskolánk kapcsolatrendszerének bővítése a szociális intézményekkel kooperatív alapon -szociális háló-
- olyan tanulásszervezési eljárások és tanácsadói módszerek alkalmazása, melyek az egyén szükségleteire, aspirációira és képességeire összpontosítanak
- sikereket elősegítő iskolai és tanórai szintű programok
- preventív intézkedések
- egyénénekre szabott tanulási útvonalak
- a tanulók számára olyan kompetenciaalapú oktatást biztosítani, ami reális esélyt nyújt a továbbtanuláshoz, vagy a munkaerő- piacon való elhelyezkedéshez
- a tanári team folyamatos továbbképzése, a modern pedagógiai módszerek elsajátítása, új utak keresés

Az iskolánkban dolgozó pedagógusok tapasztalatai alapján elmondhatjuk, hogy valamennyien kihívásnak és egyben motiváló tényezőnek tekintik, hogy a több tekintetben is rendkívül heterogén csoportokhoz alkalmazkodva tudjanak olyan tanórákat és tanórán kívüli tevékenységeket összeállítani, amely minden tanuló számára, mégis más-más területen fejlesztő hatású. Alapvetően a logikai készségeket, analizáló és szintetizáló készséget, szövegértési és anyanyelvi kompetenciákat, érzelmi és értelmi intelligenciát helyezik előtérbe oly módon, hogy az ismeretek elsajátítása észrevétlen a diákok számára.